

ERSTE ABTHEILUNG:
TEXTE UND UEBERSETZUNGEN.

Eine aegyptische Mess- und Tauf liturgie
vermutlich des 6 Jahrhunderts.

Veröffentlicht von
Dr. Anton Baumstark

Unter den liturgischen Stücken, welche die arabische Handschrift *Museo Borgiano K IV 24* aus dem von ihr gebotenen und durch mich in der *Römischen Quartalschrift für christliche Alterthumswissenschaft und für Kirchengeschichte* XIV 291–294 beschriebenen Texte der *Διαθήκη τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ* ausgehoben und am Ende der Schrift zusammengestellt zeigt, nehmen die Gebete der eucharistischen und der Tauffeier eine völlig einzigartige Stellung ein. Erweisen sich die Ordinationsgebete und die Mystagogie als Paralleltexte zu den entsprechenden Stücken der syrischen *Διαθήκη Ra h m a n i s*, so zeigen diese beiden umfangreichsten Formulare zu ihren Gegenstücken in der syrischen Recension keinerlei durchgängiges Verhältnis innerer Verwandtschaft. Für denjenigen, welcher die ägyptische Gestalt der Schrift nach jener einzigen Handschrift herausgiebt, kommen sie überhaupt nicht in Betracht, weil sie dem Schriftenkreise, dem dieselbe sich einreihet, demjenigen des achten Konstitutionenbuches, der s. g. Kanones des Hippolytos und der s. g. Aegyptischen Kirchenordnung durchaus ferne stehen. Um so wertvoller sind sie an und für sich als Belege für den liturgischen Brauch und die liturgische Redeweise der Kirche Aegyptens in einer verhältnismässig alten Zeit. Dieser Eigenwert ist ein besonders hoher deshalb, weil wir für die ägyptische Liturgie von den durch *W o b b e r m i n* veröffentlichten Texten ¹ abgesehen für eine irgendwie ältere Zeit über

¹ *Texte und Untersuchungen. Neue Folge.* Bnd. II Heft 3 b. Vgl. die ausgezeichneten Ausführungen von *Drews* in *Brieger-Bess' Zeitschrift für Kirchengeschichte* XX 291–328. 416–441.

keinerlei bedeutsames Material verfügen. Unter diesen Umständen dürfte eine gesonderte Publikation unserer beiden Texte kaum als ungerechtfertigt erscheinen.

Einige Worte der Einleitung sind für eine solche nicht entbehrlich. Was zunächst die Heimat unserer Stücke anlangt, so kann deren ägyptischer Ursprung einem Zweifel keinen Augenblick unterliegen. Schon ihre ausschliessliche Ueberlieferung in koptisch-arabischer Uebersetzung erweist die Recension der *Διαθήκη*, in welcher sie Aufnahme fanden, als eine spezifisch ägyptische. Nicht minder weist nach dem Bereiche von Alexandria der Charakter der Stücke selbst. Dieselben zeigen die alexandrinische Form des Friedensgrusses: *ὁ κύριος μεθ' ὑμῶν* wenigstens als Grundlage der eigenen ¹. Sie stellen sich gegenüber syrisch-antiochenischen und kleinasiatisch-byzantinischen Formeln zu unstreitig ägyptisch-alexandrinischen ferner durch so bezeichnende Erscheinungen wie die vokativische und *δόξης* durch *ἀγίας*-erweiternde Form des Trishagion ², seine Einleitung durch die Bitte, Gott möge den Gesang der Gemeinde mit demjenigen der himmlischen Heere gemeinsam entgegennehmen ³, die Ueberleitung zur Erzählung von der Einsetzung der Eucharistie ⁴, die Vorstellung der Verstorbenen vor diejenigen, welche „geopfert„ haben, das den ältesten Teil der Messliturgie abschliessende *ὡσπερ ἦν καὶ ἐστίν* ⁵, das eigentümliche trinitarische Responsorium des Volkes auf das *τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις* des Bischofs.

Andererseits ist nicht zu verkennen, dass unsere Texte bereits angefangen haben, denjenigen Einfluss Syriens zu erfahren, welcher sich mehr oder minder bei allen jüngeren liturgischen Formularen des alexandrinischen Patriarchalsprengels bemerklich macht. Ich

¹ Noch unverändert 28, 4 (29, 4), in einer leisen Umbildung 8, 16 (9, 24 f).

² Vgl. Dieselbe Form findet sich in der griechischen Markus- und in der koptischen Gregorios- und Basileiosliturgie, mit einer Amplifikation auch in der koptischen Markusliturgie, wenigstens der Vokativ auch schon bei Wobbermin No. I Abschnitt 4 § 5 nach *Drews a. a. o.*

³ Vgl. 14, 4 (15, 4 f) Denselben Uebergang zeigen die Wobbermin'schen Texte. Dass er im Gegensatz zu demjenigen der Markusliturgie der genuin alexandrinische ist, hat *Drews* 321 f. richtig bemerkt.

⁴ Vgl. 14, 10 ff (15, 3 ff) und über die Parallelen in anderen ägyptischen Liturgieen sowie den spezifisch ägyptischen Charakter der Ueberleitung *Drews* 294 f.

⁵ Vgl. 24, 11 (25, 15). Die Formel lautet vollständig *ὡσπερ ἦν καὶ ἐστίν καὶ ἔσται εἰς γενεάς γενεῶν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων* und ist, wenn irgend etwas, Gemeingut aller ägyptischen Liturgieen.

rechne hierher die Umbildung des das eucharistische Gebet einleitenden Friedensgrusses nach dem antiochenischen und byzantinischen ἡ χάρις u. s. w. (II Kor. 15 § 13) ¹, die Responsorien der Gemeinde nach der Anamnese ² und nach den auf die Epiklese folgenden allgemeinen Fürbitten ³ und vor allem die sich in hohem Grade mit derjenigen des syrischen Διαθήκη-Textes berührende Proklamation des Diakons sowie das erste Gebet der Tauf liturgie, das gleichfalls mit dem entsprechenden Stücke der syrischen Διαθήκη die nächste Verwandtschaft zeigt.

Lässt sich ihnen somit ein gewisser Zwittercharakter kaum absprechen, so mag es auf den ersten Blick erscheinen, als müsste eine Bestimmung des Alters der beiden Formulare erheblichen Schwierigkeiten unterliegen. In der That giebt auch ihre Ueberlieferung eine durchaus sichere Handhabe für eine solche nicht. Der koptische Text, aus welchem der arabische der einzigen vorliegenden Handschrift floss, braucht nicht notwendig geraume Zeit vor 927 n. Chr. existiert zu haben. Die Textesrecension der Διαθήκη, welche die in dem fraglichen Jahre geschriebene koptische Vorlage des arabischen Uebersetzers Abû-Ishāq bot, scheint nun allerdings nicht auf koptischem, sondern noch auf griechischem Sprachboden entstanden zu sein. Sie dürfte mithin kaum jünger sein als das Ende des 6 Jahrhunderts. Aber ob diese Recension von jeher unsere Stücke enthalten habe, oder ob diese erst später in den koptischen Text derselben eingesetzt worden seien, muss vorsichtigerweise zunächst als eine offene Frage angesehen werden. Das Eine wäre zweifellos nicht weniger leicht denkbar als das Andere. Zu einem, wie mir scheint, unanfechtbaren Ergebnisse führen indessen die inneren Anzeichen ihres Alters, welche namentlich die eucharistische Liturgie darbietet. Entscheidend ist hier die Stellung der Fürsprachgebete. Sie haben in unserem Texte ihren Platz hinter

¹ Vgl. 8, 15 (9, 24 f). Die mit ἡ χάρις beginnende trinitarische Grussformel haben übereinstimmend die Nestorianer, die Armenier, die byzantinische und die Liturgie der Apostolischen Konstitutionen.

² Vgl. 16, 13 ff) (17, 21 f). Σὺ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν καὶ δεύμεθα σου, ὁ θεὸς ἡμῶν hat entsprechend die byzantinische und die armenische Liturgie. Aehnliche Formeln kehren sodann in den jüngeren koptischen und äthiopischen Liturgien wieder.

³ Vgl. 22, 14 f (23, 19 ff). Ἄνεις, ἄφεις, συγχώρησον ὁ θεὸς τὰ παραπτώματα ἡμῶν τὰ ἐκούσια καὶ τὰ ἀκούσια, τὰ ἐν γνώσει καὶ τὰ ἐν ἀγνοίᾳ bietet die griechische Jakobusliturgie, der alle syrisch-monophysitischen Formulare, und die syrisch beeinflusste Gregoriosliturgie im griechischen wie im koptischen Texte sich anschliessen.

der Epiklese, während, wie wir durch Jakob von Edessa wissen¹, bereits vor dem Ende des 7. Jahrhunderts ihre von der Markusliturgie aufgewiesene Stellung vor dem Trishagion als für den gottesdienstlichen Brauch Aegyptens charakteristisch betrachtet wurde. Zweifellos war diese letztere Stellung, als der grosse syrische Monophysit seinen berühmten Brief über die alte Liturgie Syriens und Aegyptens schrieb, nicht nur die thatsächlich herrschende, sondern auch bereits die anscheinend von alten Zeiten her angestammte. Andererseits ist sie die wirklich ursprüngliche auch in Aegypten nicht. Vielmehr war mindestens im 4. Jahrhundert hier eine mit dem Texte *Museo Borgiano K IV 24* und den Liturgieen Syriens übereinstimmende üblich. Dies beweist sicher Serapion von Thmuis² und wahrscheinlich Athanasios³. Ebenso wenig ist die von Duchesne⁴ für spezifisch alexandrinisch erklärte Ordnung im Nillande dauernd die herrschende geblieben. Unter dem Einflusse byzantinischen Brauches sind die Fürbittengebete in jüngeren Liturgieen desselben wieder an ihre alte Stelle gerückt⁵. Indessen dürfte dies schwerlich noch im 8. Jahrhundert geschehen sein, da unzweifelhaft die Markusliturgie während eines nicht allzu kurzen Zeitraumes die einzige oder doch die massgebende Aegyptens war. Etwa ein Jahrhundert vor oder wenigstens etwa ein Jahrhundert nach dem Edessener hätten wir demgemäss unsere Mess- und die gewiss mit ihr gleichaltrige Tauf liturgie anzusetzen. Sie gehören noch dem 6. oder erst dem 9. Jahrhundert an. Vor dieses Dilemma gestellt, können wir uns aber schlechterdings nur für das höhere Alter entscheiden. Denn es ist unverkennbar, dass die Messliturgie der arabischen *Διαθήκη* der Markusliturgie gegenüber eine frühere Stufe der Entwicklung vertritt.

Dies beweist vor allem die Struktur ihres Dankgebetes. Die Zwischenrufe des Diakons *οἱ καθήμενοι ἀνάστητε* und *εἰς ἀνατολήν* stehen in der Markusliturgie in keinerlei innerem Zusammenhange

¹ Brief an den Presbyter Thomas bei I. S. Assemani *Bibliotheca orientalis* I 479-486, bezw. Brightman *Liturgies Eastern and Western* 490-494.

² Wobbermin'sche Texte No. I Abschnitt 6 § 2-8 § 3 bei Drews a. a. O.

³ Vgl. Probst *Die Liturgie des vierten Jahrhunderts und deren Reform*. Münster i. W. 1893. 114-118. Eine Stelle für Fürbittengebete vor dem Trishagion ist hier nicht.

⁴ *Origines du culte chrétien* 2, 76.

⁵ Vgl. den griechischen wie den koptischen Text der ägyptischen Liturgieen des Gregorios und Basileios und die äthiopische Liturgie bei Brightman 194-244, wo die Fürbitten sogar hinter das Vaterunser gerückt sind.

mit den Worten des Bischofs; sie sind erstarrte Rudimente älteren Brauches. Ganz anders in unserem Texte. Hier wird der Gemeinde geboten, sich zu erheben, während der Bischof von dem Preise Gottes zum Gebete im engeren Sinne, zur Bitte übergeht, — nach Osten zu blicken, während er die Herrlichkeit des im Aufgange thronend gedachten Herrn des Himmels schildert. Aber auch sonst fehlt es nicht an Zeichen höheren Alters in unserem Formulare. Ich erinnere nur an die bloß zweigliedrige Form der Einleitung des Dankgebetes, an das höchst altertümliche es abschliessende Amen des Volkes ¹ und an das Nachklingen des alten Gebrauches von Luk. 2 § 14 als Kommunionlied ², an den die Markusliturgie keine Erinnerung mehr bewahrt.

Zu einem ähnlichen Ergebnisse wie die Vergleichung unserer Messliturgie mit der nach dem Evangelisten Markus benannten führt eine Zusammenstellung unserer Taufiturgie mit den parallelen Texten der ägyptischen Kirche. Dieselbe tritt unverkennbar weit näher zu den älteren Formularen, wie sie uns die Aegyptische Kirchenordnung, die Kanones des Hippolytos und die von Riedel *Die Kirchenrechtsquellen des Patriarchats Alexandrien* 233-282 in deutscher Uebersetzung bekannt gemachten des Basileios vermitteln, als zu dem späteren Ritus der koptischen Kirche ³. Am meisten berührt sie sich mit der Taufiturgie des Basileios, die nach dem zweifellos richtigen Urteile Riedels noch älter sein muss als die mohammedanische Invasion. Gerade im Vergleiche zu dieser erweist sich unser Text aber entschieden eher als der ältere. Die Formeln der Absage an den Teufel und des Bekenntnisses zum dreieinigen Gotte sind hier einfacher als dort. Für die verschiedenen Salbungen der *consignatio* werden hier getrennte Formeln angegeben, während der Kanon 105 des Basileios nur eine einzige, vielleicht aus jenen zusammengezogene Formel für die Gesamthandlung kennt. Auch die Weihe des Taufwassers unmittelbar vor dem eigentlichen Taufakte und des Oeles der *consignatio* unmittelbar vor dieser, wie sie die arabische *Διθόρηνη* bietet, ist offenbar ursprünglicher als die Vereinigung der Wasser- und der beiden Oelwei-

¹ Dasselbe ist nur durch Athanasios bezeugt. Vgl. Probst a. a. O. 114. Da wir ihm schon bei Serapion nicht mehr begegnen, muss es bereits seit dem 4. Jahrhundert im Schwinden begriffen gewesen sein.

² Vgl. das Gebet *post sumptionem*, das in diesen Engelhymnus ausklingt.

³ Denselben vertritt beispielsweise der koptische Text bei I. A. Assemani *Codex liturgicus ecclesiae universalis*. II. 150-193.

hen vor Beginn der ganzen sakramentalen Handlung, wie wir sie bei Basileios finden. Ueberraschen muss allerdings das Fehlen der Tauffragen in unserem Formulare. Indessen können diese immerhin an verschiedenen Punkten Aegyptens zu sehr verschiedener Zeit in Wegfall gekommen sein. Mit unserer Tauf liturgie bis ins 9 Jahrhundert herabzugehen würde aber ohne alles Weitere der Umstand verbieten, dass für sie die Taufe Erwachsener mindestens noch ebenso regelmässig ist als die Kindertaufe, während mit der Aufrichtung der mohammedanischen Herrschaft über Aegypten hier naturgemäss die christliche Propaganda zum Stillstande kam und damit Katechumenat und Erwachsenentaufe rasch verschwinden mussten.

Haben wir mithin aus inneren Gründen die im Folgenden zur Veröffentlichung kommenden liturgischen Texte spätestens der zweiten Hälfte des 6 Jahrhunderts zuzuweisen, so verbieten andererseits schon äussere, mit ihnen weit über die Mitte dieses Jahrhunderts hinaufzugehen. Die Heimat der *Διαθήκη τοῦ κυρίου* ist Syrien, ihre Entstehung fällt wahrscheinlich in die letzten Jahrzehnte des 5 Jahrhunderts¹. Ihre Verbreitung und Umarbeitung in Aegypten gehört also zweifellos schon dem 6 an, und schwerlich dürfte die letztere geradezu unmittelbar auf die erstere gefolgt sein. In dem Urheber der gesamten ägyptischen Bearbeitung der *Διαθήκη* in *cod. Museo Borgiano K IV 24* werden wir aber auch den Redaktor unserer speciellen Stücke zu erblicken haben, da, wie oben bemerkt, sich in ihnen der Einfluss der syrischen *Διαθήκη* wenigstens an zwei Stellen geltend macht. Nicht ausgeschlossen ist es natürlich, dass dieser Redaktor ältere Texte ägyptischer Provenienz benützte, beziehungsweise wörtlich in seine liturgischen Formulare aufnahm. Insbesondere die verschiedenen doxologischen Schlussformeln scheinen neben anderen Unebenheiten, wie dem doppelten Dankgebete nach der Kommunion sogar positiv darauf hinzuweisen, dass verschiedene Schichten unserer Texte aus verschiedener Zeit und von verschiedenen Händen stammen, wie wenigstens zwei verschiedene Schichten durch *Drews* auch für die Serapionliturgie wahrscheinlich gemacht wurden. Indessen wird der Orientalist nach

¹ Vgl. Funk *Das Testament unseres Herrn*. Mainz 1901. 87 f, wo auch die verschiedenen von anderer Seite in Vorschlag gebrachten Zeitansätze zusammengestellt sind. Ich persönlich vermag mich nicht davon zu überzeugen, dass mit der Schrift weit in das 5 Jahrhundert hinaufzugehen sei.

dieser Seite hin ein näheres Urteil wohl dem Theologen zu überlassen haben.

Ueberhaupt kann eine erschöpfende Behandlung aller Fragen, welche sich allenfalls an unsere Stücke anknüpfen liessen, in dem Rahmen dieser einleitenden Bemerkungen nicht beabsichtigt werden. So wäre es vielleicht nicht unfruchtbar, dieselben nicht allein mit den übrigen liturgischen Texten Alexandreias, sondern auch mit ausseralexandrinischen Liturgieen zu vergleichen. Welche Stellung Alexandria in der Entwicklung der wissenschaftlichen Erfassung der christlichen Lehre einnimmt, ist allbekannt, dass es auch die Entwicklung der altchristlichen Kunst weiterer Kreise beeinflusst habe, bezüglich bestimmter Einzelheiten schon mit vieler Wahrscheinlichkeit vermutet worden. Für die Konstatierung seiner Einwirkung auf liturgischem Gebiete zumal in Rom dürfte das Quellenmaterial, welches diese Veröffentlichung zu vermehren bestimmt ist, - irre ich nicht - mehr als einen einzigen Anhaltspunkt bieten.

Ich gebe im Folgenden den arabischen Text ohne die ziemlich reichliche, aber höchst ungleichmässige Vokalisation der Handschrift. Der Kundige wird diese von Fall zu Fall unschwer aus meiner Uebersetzung ersehen. Wo ich glaubte, den Text der Handschrift als verderbt betrachten und demgemäss verbessern zu sollen, ist er in Fussnoten mitgeteilt, doch habe ich selbstverständlich darauf verzichtet, hier alle die beinahe zahllosen Fälle zu registrieren, in welchen die Handschrift diakritische Punkte nicht oder verkehrt setzt. In diesen ist das durchweg mit Sicherheit erkennbare Richtige stillschweigend hergestellt worden; namentlich gilt dies auch vom ä des Femininum, für welches die Handschrift fast stets a bietet. Dagegen habe ich Verstösse gegen die klassische Grammatik, wie الروح القدس, stehen gelassen; sie rühren unstreitig vom arabischen Uebersetzer selbst her. Die lateinische Uebersetzung strebt mehr nach Treue als nach ciceronianischer Reinheit der Sprache. Die in der Handschrift mit Minium geschriebenen Stellen sind hier durch kursiven Druck kenntlich gemacht, solche Stellen, an welchen ich der Richtigkeit des überlieferten Textes oder der von mir eingesetzten Konjekturen nicht sicher war, durch (?) hervorgehoben. Die im Texte in koptischer Schrift gegebenen griechischen Worte erscheinen in der Uebersetzung in griechischer.

(fol. 30 v°) وقبل ان يقدر فيعط الشعب السلام بعضهم لبعض
 بقبلة طاهرة . والابودياقنيون فيغلقوا ابواب الكنيسة ويكون سكوت
 عظيم وهدو . وليصرخ الشماس قايل هكذي ضعوا قلوبكم في السما .
 من كان بينه وبين صاحبه لوم فليصطح معه . من كانت سريرته توبخه
 5 لاجل خطايا فليعترف بها . ومن كان غريبا في افكاره من وصايا الرب
 يسوع فليتحول . من هو في سبية فلا يعمل فانه لا ينسى . من هو راض
 بمشورات مردودة فلا يدخل ذاته . من هو يشرب ولا يثبت فليذهب .
 من رفض كتب الله فلينتقل ليني ذاته من غضب الوحيد . من
 استحي ان يعترف بصليب المسيح فليذهب من حضيرته المطهرة¹ . لان
 10 لنا اب الانوار (31 r°) وابنه الوحيد والروح القدس يتطلون على اعمالنا .
 وينظرون افكارنا . وملايكة يمشون في وسطنا . ويحتلطون بنا . فانظروا
 واشفقوا على نفسكم ولا تمسكوا سرا في قلوبكم لبعضكم البعض باى
 نوع كان . لان قدس لحلاص الحياة والطهارة وحكمة الله . فلنكن
 مستعدين ان ناخذ باستحقاق الموهبة التي انعم لنا بها ☩
 15 بعد هذا يقول الاسقف بصوت مملو نعمة الرب معكم * وليقل
 الشعب ومع روحك * ويقول الاسقف ارفعوا قلوبكم الى فوق *
 فيقول الشعب يستحق ويستوجب ☩

¹ Hdschr. المطهر

I. Die Mess liturgie

Et priusquam sacrificet, populus osculo puro alter alteri pacem dent. Et subdiaconi ianuas ecclesiae claudant et silentium magnum et quies sit. *Et proclamet diaconus ita dicens:* « Ponite corda vestra in coelo. Si cui cum proximo suo altercatio fuerit, reconcilietur ei. Si quem conscientia ipsius propter peccata obiurgaverit, confiteatur ea. Si quis cogitationibus suis alienus fuerit a statutis domini Iesu, discedat. Si quis intentione (prava) occupatus erit, ne (eam) perficiat; neque enim celabitur. Si quis consiliis reprobatis gavisus erit, ne semet immisceat. Si quis potaverit et firmus non fuerit, abeat. Si quis discesserit a libris Dei, se segreget, ut ab ira Unici semet servet. Si quis crucem Christi confiteri erubuerit, e pura illius congregatione abeat. Etenim sunt nobis Pater luminum et Filius eius unicus et Spiritus Sanctus, qui super actiones nostras intueantur et cogitationes nostras respiciant, et angeli pertranseunt medii inter nos nobisque intermiscantur. Videte igitur et cavete animabus vestris, ne quid mali, qualecunque fuerit, alter adversus alterum in cordibus vestris retineatis, quoniam sacrificatur propter salvationem vitae et puritatis et sapientiam Dei. Simus igitur parati ad dona, quae nobis largitus est, digne accipienda ».

Et postea episcopus clara voce dicat: « Gratia domini vobiscum ». Et populus dicat: « Et cum spiritu tuo ». *Et episcopus dicat:* « Elevate corda vestra sursum. » Atque populus dicat: « Dignum et debitum est ».

والاسقف فيلتدى بالشكر على الصعيذة قايلًا هكذي بد القداس
 الطاهر نشكرك يا الله القدوس والساكن في القديسين شافي انفسنا
 ومعطينا الحياة كمنز عدم الفساد اب مخلص انفسنا يسوع ربنا هذا
 الذي رسلته لنا اخر الازمان خلاصا وتديرا بمشورتك لان المشورة لك
 وبك الخلاص وتشكرك قلوبنا وعقولنا ونفوسنا وكل افكارنا ونطلب⁵
 الى صلاحك ليات علينا صلاحك وايضا نمجد قوتك المقدسة التي هي
 ابنك الوحيد الذي تالم عنا ومات وقبر وقام في اليوم الثالث الذي نقض
 مخاض الموت وسبي الجحيم (31 v°) ليس هو بشر فقط بل هو اله ايضا
 هو الوحيد وحده ونسجد ايضا لروحك القدوس الذي فيه الذي لبس
 وحيدك الطاهر الجسم مع النفسانية¹ واحياها وبه غلب الموت وقطع¹⁰
 رباطاته والشيطان الذي تسلط علينا زمانا من جهة ادم جعله فارغا بالامه
 المحية وحطم قوته ووجهه المظلم ادركه خزيا وعارا عليه ونقض عزا ذلك
 المضل الشرير لما نزل الي الجحيم وهو ابنك الوحيد ومشورتك الغير
 منقسمة ومصاحبك الخالق الذي خلقت كل شئ من قبله الذي يرى وما
 لا يرى هو اكليل الملائكة وزينة روسا الملائكة سوال القوات وفخر¹⁵
 الارباب رب المجد ورئيس السلام الذي لا انتقضا لملكه مقدم الاطهار
 قوتك وحكمتك ويمينك ودراعك صورة مجدك وشبه قنومك نومن
 ونعترف انه نورنا ومحينا ومخلصنا وشافينا ومعيننا وساترنا وغاضرنا وقابلنا
 اليه ثباتنا واستعراذنا معلنا وربنا ومريننا طريقنا ومسلكنا رجانا وحياتنا

¹ Die Hd Schr. fügt hinzu آدم (« Adae »)

*Atque episcopus gratiarum actionem super oblationem incipiat ita dicens: — Initium sacramenti puri*¹ — « Gratias tibi agimus, Deus sancte et habitans in sanctis, medice animarum nostrarum et dans nobis vitam, thesaurus incorruptibilitatis, Pater salvatoris animarum nostrarum Iesu, domini nostri, quem nobis ultimis temporibus misisti, ut nos salvaret et nos secundum consilium suum regeret. Quoniam tuum est consilium et in te est salvatio. Et gratias tibi agunt corda nostra et mentes nostrae et animae nostrae et omnes cogitationes nostrae et bonitatem tuam precamur, ut bonitas tua super nos veniat. Et item glorificamus sacram virtutem tuam, quae est Filius tuus unicus, qui pro nobis passus est et mortuus est et tertia die resurrexit et funes mortis dirupit et infernum captivum duxit, cum minime homo tantum esset, sed item esset Deus, ipse unicus solus. Et item adoramus Spiritum tuum Sanctum, qui in illo (est), qui purum unicum tuum (velut vestimentum) induit, (scilicet) corpus una cum anima et eam vivificavit, et per eum (ille) mortem superavit et vincula eius confregit et satanam, qui per Adam aliquamdiu super nos dominatus erat, per vivificantem passionem suam inanem effecit virtutemque eius fregit et funestum vultum eius ignominia et opprobrio affecit et potentiam mali illius seductoris dirupit, cum in infernum descenderet, qui est Filius tuus unicus et consilium tuum inseparabile et familiaris tuus, creator, per quem omnia creata sunt visibilia et invisibilia, et idem corona est angelorum et decor archangelorum, precatio virtutum et gloria dominationum, dominus gloriae et princeps pacis, cuius regni non erit finis, praetor purorum, virtus tua et brachium tuum et sapientia tua et dextera tua, figura gloriae tuae et similitudo essentiae tuae. Credimus et confitemur eum esse lumen nostrum et vivificantem nostrum et salvatorem nostrum et medicum nostrum et adiutorem

¹ Hier wie durchweg für griechisches ὁσιος.

حاكنا ومجازينا ملكنا والاهنا وقابل الام كال بشرية المولود منك قبل
 الدهور بغير ادراك وولد اخر الازمان كالجسد من والدة الله القديسة
 الذى مات بالجسد وهو حي بالروح الغير (321°) محدود كاللاهوت
 وتحديد له¹ كال بشرية رافع خطايا العالم وهو بغير خطية الذى نزل من
 السما من حضنك الغير منحوص ولا منتهى وانعم لنا بميلاد دفعة اخرى
 من جهة الما الطاهر واعطانا الخلاص بدمه المحيي الذين نبعا من جنبه
 الطاهر على الصليب بعد ان اسلم روحه الذى اصلىح الذين على الارض
 مع الذين في السموات ٥

يقول الشماس الجلوس يقوموا

نسال محبتك للبشر يا ضابط الكل الذى اضا قلوب الخائفين منه
 والكاين كل زمان في الذين يحفظون كلامك الذى جعلنا غربا من
 كل سبل الشيطان الذى جعل انفسنا جددا بعد ان عتقت في الخطية الذى
 اتكلنا عليه في كل شى كل حين ٥

الشماس يقول الى الشرق انظروا

انت الكاين في الدهور بغير انقضا والواقف قدامك والمسبح لك
 مع ابنك الحبيب وروحك القدوس اعنى عساكر القوات العقلية
 العلويين بصوت لا يسكت وتمجيد لا ينقضى انت الواقف قدامك

¹ Hdschr. وتحدينا

nostrum et protectorem nostrum et auxiliatorem nostrum
et suscipientem nos ad se, firmitatem nostram et robur
nostrum, doctorem nostrum et dominum nostrum et edu-
catorem nostrum, viam nostram et semitam nostram, spem
5 nostram et vitam nostram, iudicem nostrum et remune-
ratorem nostrum, regem nostrum et Deum nostrum et, qui
secundum naturam humanam passionem subierit, ex te
incomprehensibiliter ante saecula genitus et ex sancta Dei
genitrice ultimis temporibus natus, qui, cum spiritu vive-
10 ret, corpore mortuus sit, indefinitum secundum divinitatem,
cum secundum naturam humanam definitio ei sit (?), qui
cum ipse peccati sit expers, peccata saeculi tollat, eum, qui
e gremio tuo imperscrutabili et inaccessibili de coelo de-
scenderit et nobis regenerationem largitus sit per aquam
15 puram et salutem nobis dederit per sanguinem suum vivifi-
cantem, qui in cruce ex latere ipsius profluxerunt, postquam
spiritum suum tradidit, eum qui reconciliaverit eos, qui
super terram, cum eis, qui in coelis sunt ».

Dicat diaconus: « Sedentes surgant ».

20 « Rogamus tuum erga genus humanum amorem, omni-
potens, qui corda timentium se illuminat et semper in eis
est, qui sermonem ipsius custodiunt, qui alienos nos red-
didit ab omnibus viis satanae, qui animas nostras novas
reddidit, postquam in peccato consenuerunt, in quo circa
25 omnia omni tempore confidimus ».

Diaconus dicat: « Ad orientem prospicite ».

« Tu es, qui es in saecula sine fine et assistunt coram
te et collaudant te cum Filio tuo dilecto et Spiritu tuo
sancto nimirum exercitus virtutum rationalium supernarum
30 vocibus non obmutescantibus et laude indesinenti. Tu es,
coram quo assistunt Cherubim multis oculis et Seraphim

الشاروبيم الكثير الاعين والسارافيم ذوا الستة اجنحة يقولون التسبيح
الثالوثى باصوات مملوة مجدا بها نطلب الى صلاحك الكثير (32 v°) لكي
تطهرنا من كل دنس الجسد والروح وتجعلنا احرارا من كل اعمال الشرير
لتجعلنا مستحقين ان نصرخ معهم قائلين

5 يقول الشعب قدوس قدوس قدوس الرب الصباووث السما والارض
مملوة من مجدك القدوس ☩

يقول الكاهن قدوس الله الاب وقدوس ابنك الوحيد وقدوس
روحك الصالح الثلاثة اقانيم التي في اللاهوت الواحد والجوهر الواحد
والملك الواحد والسلطان الواحد والارادة الواحدة والراى الواحد
10 وبالْحَقِيقَةُ السَّما وَالْاَرْضُ مَمْلُوءَةٌ مِنْ مَجْدِكَ الْمُقَدَّسِ كَمَلِ الذَّبِيحَةِ لَكَ بِالْبَرَكَةِ
التي من قبلك بحلول روحك القدوس عليها وبالبركة بارك وبالتطهير
طهر هذه القرايين المكرمة لك الموضوعة قدامك هذا الخبز وهذا
الكاس امين ☩

يقول الشعب امين ☩

15 يقول الكاهن لان ابنك الوحيد الهنا ومخلصنا يسوع المسيح رسم
عن الموت الطوباني والمحي الذي قبل لاجل خطايانا بسلطان ذاته
كارادتك¹ ومسرة الروح القدس في الليلة التي اعد الحياة للعالم اخذ خبزا
على يديه الطاهرة الطوبانية الغير دنسة ونظر اليك وشكر وباركه وقدس
وقسمه (33 r°) واعطاه لتلاميذه الاطهار ورسله قايلا خذوا اكلوا

¹ Hd Schr. كارادته

ter binis alis instructi triplicem collaudationem dicentes vo-
cibus laude plenis. Precamur multam bonitatem tuam, ut
nos ab omni squalore corporis et spiritus mundes et ab
omnibus operibus mali liberos nos reddas, ut dignos nos
5 reddas, qui cum illis clamemus dicentes »:

Populus dicat: « Sanctus, sanctus, sanctus dominus
Sabaoth; plena sunt coelum et terra gloria tua sancta ».

Sacerdos dicat: « Sanctus (es) Deus Pater et sanctus
(est) Filius tuus unicus et sanctus Spiritus tuus bonus, tri-
10 nitas personarum, quae est in una deitate et una substan-
tia et uno rege et uno dominatore et una voluntate et una
opinionem et re vera plena sunt coelum et terra gloria tua
sacra. Perfice tibi (hoc) sacrificium benedictione, quae est
de te, descendente (scilicet) super illud Spiritu tuo sancto
15 et benedicendo benedic et mundando munda has hostias tibi
honorabiles positas coram te, hunc panem et hunc cali-
cem. Amen ».

Populus dicat: « Amen ».

Sacerdos dicat: « Quoniam Filius tuus unicus, Deus
20 noster et salvator noster Iesus Christus, mortem beatam et
vivificantem significans, quam propter peccata nostra sua
ipsius sponte subiit secundum voluntatem tuam (?) et bene-
placitum Spiritus Sancti, in qua nocte saeculo vitam prae-
paravit, accepit panem super puras manus suas, beatas,
25 immaculatas et ad te respexit et gratias egit et benedixit
eum et consecravit eum et fregit eum et dedit eum puris
discipulis suis et apostolis suis dicens: „Accipite, mandu-
cate ex hoc vos omnes. Hoc est corpus meum, quod fran-

منه كلكم هذا هو جسدى الذى يقسم ويعطى عنكم وعن كثير لمغفرة
الخطايا هذا اصنعوا لذكى هكذا ايضا بعد العشا اخذ كاسا ومزجها
من خمر وما وشكر وباركها وقدسها واعطاهم ايضا قايلًا خذوا اشربوا
منها كلكم هذا هو دمى العهد الجديد الذى يسفك عنكم وعن كثير
لمغفرة خطاياهم هذا اصنعوه لذكى وكل دفعة تاكلون من هذا⁵
الخبز وتشربون من هذا الكاس تبشرون بموتى وتعترفون بقيامتى حتى
اجى . نصنع ذكر ابنك الوحيد ربنا ومعلنا¹ ونبشر بموتى المحي ونعترف
بقيامته المبكرة وصعوده الى السموات وجلوسه عن يمينك ومجيئه الثانى
من السموات المخوف مملو مجدا لالذى يدين المسكونة بالعدل ويعطى
الواحد الواحد كاعماله نضع قدامك قرايين خاصتك من خاصتك¹⁰
المكرمة نشكرك يا معلنا والمحسن لنا على كل حال ولاجل كل حال وفي
كل حال ٥

وليقل الشعب نسبحك نباركك نشكرك يا رب نطلب اليك يا الهنا ٥
يقول الكاهن نعم ايها الرب الله ضابط الكل ونسبحك ونشكرك
بقلبنا (33 v°) وبشفاهنا ونطلب لصلاحك يا محب البشر ٥¹⁵

وهكذا فليقل بهدو وسر² نطلب اليك يا سيدنا ونطلب الى رافتك
التي لا تحد ونسال لجة صلاحك التي لا تنقضى لى الروح القدس الذى
من جوهرك بالحقيقة المنبثق منك بغير فنا هذا الذى لم يزل معك كل

¹ Hd Schr. ومعلنا

² Hd Schr. سر

getur et dabitur pro vobis et pro multis in remissionem peccatorum. Hoc facite in meam memoriam”. Item pariter post coenam calicem accepit et temperavit eum vino et aqua et gratias egit et benedixit eum et consecravit eum et item
5 eis dedit dicens: „ Accipite, bibite ex eo vos omnes. Hic est sanguis meus novi testamenti, qui effundetur pro vobis et pro multis in remissionem peccatorum eorum. Hoc facite in meam memoriam et, quotiescumque ex hoc pane manducabitis et ex hoc calice bibetis, mortem meam annun-
10 tiabitis et resurrectionem meam confitebimini, donec adveniam”. — Memoriam facimus Filii tui unici, domini nostri et doctoris nostri, et mortem eius vivificantem annuntiamus et honorabilem resurrectionem eius confitemur et ascensionem eius in coelos et sessionem eius a dextera tua
15 et tremendum alterum eius de coelis adventum, qui orbem habitabilem cum iustitia iudicabit et unicuique secundum opera eius dabit. Ponimus coram te hostias honorabiles tuorum de tuis; gratias agimus tibi, doctor noster et benefaciens nobis, pro omni statu et propter omnem statum et in
20 omni statu ».

Et populus dicat: « Collaudamus te, benedicimus tibi, gratias agimus tibi, domine; precamur te Deus noster ».

Sacerdos dicat: « Utique, domine, Deus omnipotens, et collaudamus te et benedicimus tibi cordibus nostris et la-
25 biis nostris et precamur bonitatem tuam, amator generis humani ».

Atque ita submissa voce et secreto dicat: « Precamur te, domine noster, et precamur misericordiam tuam immensam et rogamus thesaurum bonitatis tuae infinitae, ut
30 Spiritum sanctum revera tibi consubstantialem procedentem a te et nunquam discedentem, illum, qui tecum esse nullo tempore desinit, aeternum scilicet et item firmum et, qui perpetuo est, socium quoad definitionem et socium aestimatum una cum te et cum Filio tuo unico in omnibus et socium in

حين وهو ازلى وثابت ايضا وكان دائما المصاحب الرسم والمصاحب
المحسوب معك ومع¹ ابنك الوحيد في كل شى والمصاحب في الفعل الذى
ينال منه المستحقين كل حين ولا ينال هو من احد ولا يكمل من احد
يقدر ولا يقدر وهو قادر بذاته يصنع كل شى في كل زمان لتتعطف
بمسرة صلاحك ان ترسله علينا وعلى هذه القرابين الموضوعه امامك⁵
وتطهرها هذا الخبز وهذا الكاس

يصرخ الكاهن هنا ويقول ان هذا الخبز لتجعله جسدا محيا الذى
لربنا يسوع المسيح ليقل الشعب امين^٥
يقول الكاهن وهذا الكاس دما محيا ايضا الهنا ومخلصنا مغفرة
لخطايانا وحياة ابدية للذين ينالون منها^{١٥}

يقول الشعب امين^٥
يقول الكاهن اجعلنا كلنا مستحقين ان ننال من السراير المقدسة
المحيية التى² لوحيدك مطيرة (31 r°) لاجسادنا وانفسنا وارواحنا مقلقة
لكل اعمال الشرير^٥ واذكر يا مالكننا كنيستك المقدسة كلها هذه
التى يقدم لك فيها بخور طاهر وذبيحة مطهرة وخدمة غير دنسة من^{١٥}
مشارك الشمس الى مغاربها ومن البحرى الى القبلى^٥ المرضى في شعبك
افتقدهم يارب بالرحمة والرافة واشفهم^٥ المضيقين بالارواح النجسة
اجعلهم احرارا^٥ الذين في السجون او في المطابق او في النفى او

¹ Hdscr. مع

² Hdscr. الذى

agendo ¹, quem, cum ipse neminem participet neque a quoquam perfectior reddatur, semper digni participant, qui sanctificat, cum non sanctificetur, potentem scilicet per semetipsum omnia facere semper, secundum beneplacitum bonitatis tuae mittere digneris super nos et super has hostias ante te positas easque mundare, hunc panem et hunc calicem ».

Hic sacerdos clamet et dicat: « Ut hunc panem facias corpus vivificans domini nostri Iesu Christi ».

Populus dicat: « Amen ».

Sacerdos dicat: « Et hunc calicem sanguinem vivificantem item eiusdem Dei nostri et salvatoris nostri in remissionem peccatorum nostrorum et vitam aeternam eis, qui eum participaverint ».

Populus dicat: « Amen ».

Sacerdos dicat: « Redde nos omnes dignos, qui sacra mysteria unici tui participemus mundantia corpora nostra et animas nostras et spiritus nostros et turbantia omnia opera mali. — Et memento, qui regnas super nos, omnis ecclesiae tuae sacrae, in qua tibi offertur incensum purum et sacrificium mundatum et ministerium immaculatum ab ortu solis usque ad occasum eius et a septentrione usque ad meridiem. — Aegrotantes in populo tuo, domine, cum misericordia et clementia visita et medere eis. — Spiritibus immundis afflictos liberos redde. — Iis, qui in carceribus aut in

¹ Durch *المصاحب* « socium » ist anscheinend das *συν* griechischer Composita angedrückt. Das Original lautet *etwq: τὸ σύννορον καὶ συνδοξαζόμενόν σοι καὶ τῷ μονογενεῖ σου υἱῷ κατὰ πάντα καὶ συνενεργούντι.*

المسيبين او المحسوكين بعبودية مرة يا رب اعطهم راحة ١ الذين في
 الغربية في كل مكان ردهم الى مينا الخلاص ٢ ثمار الارض بالبركة يا
 رب باركها ٣ ملك الارض عبدك احفظه بسلام واعطه ان يكون له فكر
 سلامي لاسمك القدوس ٤ الذين رقدوا تفضل نيح نفوسهم تذكر الذين
 5 ارضوك قدامك مع اباينا القديسين ٥ الانبيا روسا الابا والياتين بعد
 هولاء هولاء الذين بطلبتهم اجعلنا ايضا مستحقين ان يكون لنا نصيب في
 ملكوتك ٦

تقرا الاسما هاهنا وبعدها يقول الكاهن وهولاي وكل الذين قلنا
 اسمهم والذين لم نقلهم والذين في ذكر الواحد الواحد منا تفضل نيح
 10 نفوسهم في كورة الاحيا الموضع الذي (34 v°) هرب منه وجع القلب
 والسكاية والتنهد فان كان نالهم كسل او زيغ اذهم بشر وصاروا في
 العالم فانت يا رب اذ انت صالح ومحب البشر اغفر لهم لانه ليس احد
 طاهر من الخطية ولو ان حياته على الارض يوم واحد ٧ الذين يقدمون
 لك الصعايد والبكور والعشور اصحاب الكثير واصحاب القليل والذين
 15 يريدون ان يقدموا وليس لهم تفضل اقبل اليك كل قريحتهم وكن لهم
 مجازيا بالابديات عوض الزمنيات ٨ اذكر ايضا يا رب عبدك فلان
 الاسقف وبجفظ احفظه في سنين كثيرة وازمنة سالما ١ ليكمل الكهنوت
 الذي اتمته عليه كارادتك المقدسة وصلواته التي صنعها عن الشعب والتي
 الشعب عنه اقبلها على مذبحك الناطق الذي في السموات ٩ ذكر يا رب

١ Hdshcr. ساله

custodiis aut in exilio sunt, aut captivis aut in amara servitute retentis da, domine, refrigerium. Peregrinantes in quovis loco reduc ad portum salutis. — Fructibus terrae, domine, benedicendo benedic. — Regem terrae, servum tuum, in pace
5 conserva et da ei, ut sit ipsi mens pacifica, propter nomen tuum sanctum. — Iis, qui obdormierunt, requiem animarum ipsorum praesta, recordatus eorum, qui cum patribus nostris sanctis tibi coram te placuerunt, prophetarum, patriarcharum eorumque, qui post illos veniunt, illorum,
10 quorum precibus nos quoque dignos redde, quibus pars sit in regno tuo. *Hic nomina legantur et postea sacerdos dicat:* « Et illis et omnibus, quorum nomina recitavimus et quorum non recitavimus, et, quos unusquisque nostrum memoria tenet, praesta requiem animarum ipsorum in regione
15 vivorum, loco ex quo moeror cordis et dolor et suspirium evanuerunt, ac si negligentiae et iniustitiae non expertes fuerunt, cum natura essent humana et in saeculo exstissent, tu, domine, cum bonus sis et amator generis humani, ignosce eis, quoniam ne unus quidem a peccato purus est,
20 etiam si unum (tantum) diem supra terram vixit. — Qui tibi oblata et primitias et decimas offerunt, sive multa, sive pauca, et qui volunt offerre neque vero eis est, quod supersit, omnem intentionem eorum suscipe et in commutatione temporalium esto eis remunerator aeternorum. — Memento, domine, item servi tui N. N. episcopi et conser-
25 vando conserva eum per multos annos et (multa) tempora incolumem, ut sacerdotio, quod ei credidisti, secundum sacram voluntatem tuam perfungatur, et orationes eius, quas pro populo persolvit, et quas populus pro eo, suscipe super
30 rationale altare tuum, quod in coelis est. — Memento, domine, item omnium episcoporum, qui sunt ubique, qui cum rectitudine sermonem veritatis decernunt, presbyterorum, diaconorum, subdiaconorum, lectorum, psaltarum, eorum, qui sunt in puritate, et virginum, viduarum, orphanorum, il-
35 lorum, qui nos iusserunt sui memores esse, et eorum, qui

كل الاساقفة ايضا الذين في كل موضع هولاي الذين يقطعون بكلمة الحق باستقامة القسوس الشمامسة الابوزياقنيين القرا المرتلين الذين في طهارة والعدارى الارامل الايتام الذين قالوا ان نذكرهم والذين لم يقولوا الذين نعرفهم والذين لم نعرفهم اعدانا واحبانا اللهم ارحمهم . اذكر يارب رافتك ومراحمك ٥ اذكر يا رب ان ترحمهم كلهم معا ٥

(35 r°) ليقل الاسقف بسر اذكر يارب ضعفي وشبق نفسى واعطنى ان افهم ماهى عظمة وقوفى في مذبحك المقدس واقطع عنى كل افكار عدم العلم والطفولية لكيلا يصير لى هذا حملا في الجواب الخوف الذى لليوم العظيم الذى لوحيدك ونجنى كرحمتك ٥ لى اسبحك كل حين جميع ايام حياتى ١٠

وايضا فليصرخ اذكر يا رب هذه الكهنوتية وكل طغمات الكهنوتية وشعبك القايم امامك واغفر لنا ما علينا اذ انت صالح ومحب البشر نعم ايها الرب الهنا نطلب اليك ٥

ليقل الشعب معا حل اغفر اصغح اللهم اثمنا التى ¹ صنعناها بارادتنا ¹⁵ والتى ² صنعناها بغير ارادتنا التى صنعناها بعلم والتى صنعناها بعدم علم ٥ يقول الكاهن نعم يا رب انت غفرت لنا جميع ما اخطانا اليك اما باقوالنا او باعمالنا او بافكارنا اصحبنا لتكن معنا لنخدم اسمك القدوس ٥ اجتماعنا بالبركة باركه الشيطان وكل قوته الشريرة اسحقهم تحت ارجلنا

¹ Hd Schr. الذى

² Hd Schr. الذى

non iusserunt eorum, quos novimus, et eorum, quos non novimus, inimicorum nostrorum et amicorum nostrorum. Deus miserere eorum. — Memento, domine, clementiae tuae et miserationum tuarum. — Memento domine, misereri eorum
5 omnium simul ».

Sacerdos secreto dicat: « Memento, domine, fragilitatis meae et incontinentiae animae meae et da mihi, ut perspiciam, quantum sit stare me iuxta altare tuum sacrum, et omnes cogitationes inscientiae et puerilitatis a me rescindam,
10 ne mihi hoc (ministerium) oneri fiat in tremenda interrogatione, quae erit in die magna Unici tui, et libera me secundum misericordiam tuam, ut te omni tempore collaudem universis diebus vitae meae ».

Et item clamet: « Memento, domine, huius coetus sacerdotalis et omnium ordinum coetus sacerdotalis et populi
15 tui ante te stantis et ignosce nobis, quodcumque super nos est, cum bonus sis et amator generis humani. Utique precamur te, domine, Deus noster ».

Atque populus dicat simul: « Da veniam, ignosce, remitte, domine, scelera nostra, quae patravimus voluntarie,
20 et quae patravimus inviti, quae patravimus scientes, et quae patravimus nescientes ».

Sacerdos dicat: « Utique, domine, tu nobis universa ignoscas, quae sive verbis, sive operibus, sive cogitationibus tibi peccavimus. Visita nos diluculo, ut sis nobiscum,
25 ut nomini tuo sancto ministremus. — Conventui nostro benedicendo benedic. Satanam et omnem virtutem eius malam sub pedibus nostris velociter contunde. Et errantes reduc et eos, qui sunt in caligine, illumina et lapsos restaura.
30 Introduc illos omnes in semitam salutis, adnumera eos po-

سريعا والضالين ردهم والدين في الظلام اضى لهم والساقطين اقمهم
ادخلهم كلهم الى سبل الخلاص عدتهم مع شعبك ونحن كلنا معا ارحمنا
لاجل مجد اسمك القدوس واجعلنا مستحقين لمواهبك العظيمة (35 v°) ولاجل
خطايى لا تحرم شعبك نعمتك لان شعبك وميراثك يطلبون اليك ايها

5 السيد قائلين ٥

ليقل الشعب ارحمنا يا الله الاب ضابط الكل ٥

يقول الكاهن نعم ايها الرب الله الاب ضابط الكل ارحمنا كعظيم
رحمتك وطهرنا لتكن فينا ونخدمك بالطهارة كل حين انت هو القدوس
والساكن في القديسين وانت الذى المجد والكرامة والسجود ينبغى لك
10 في السما وعلى الارض ويسوع المسيح ابنك الحبيب والروح القدس ٥

ليقل الشعب والاكليس ωσπεριπ

يقول الكاهن السلام لكم ويصلى على قسمة الخبز هكذا وايضا
فلنطلب الى الله اب ربنا يسوع المسيح ونطلب الى صلاحه ونسال صلاحه
لكي كما جعلنا مستحقين ان نقف في موضع قدسه هذا ونكمل هذه الخدمة
15 الناطقة التى ترضيه هكذا ايضا يجعلنا مستحقين ان نأخذ من غير وقوع
في الدين من السراير المحيية الجسد المقدس والدم الكريم الذى لمسيحه هو

ضابط الكل الرب الهنا ٥

يقول الشماس صلوا

يقول الكاهن اللهم الرب ضابط الكل اب ربنا ومخلصنا يسوع

20 المسيح الذى اعطانا مذبحا الذى ليس لخدام القبة ان ياكلوا منه. (36 1°)

pulo tuo et omnium nostrum propter gloriam nominis tui sancti simul miserere et magnis tuis mysteriis dignos nos redde et ne prohibueris propter peccata mea gratiam tuam a populo tuo, quoniam populus tuus et grex tuus te, domine, precantur dicentes »:

Populus dicat: « Miserere, Deus, Pater omnipotens, omnium nostrum ».

Atque sacerdos dicat: « Utique, domine, Deus Pater omnipotens miserere nostri secundum magnam misericordiam tuam et munda nos, ut in nobis sis tibi que in puritate omni tempore ministremus. Tu es sanctus et habitans in sanctis et tu es, cui debetur gloria et honor et adoratio in coelo et super terram et Iesu Christo, Filio tuo dilecto, et Spiritui Sancto ».

Populus et clerus dicant: « Ὡσπερ ἦν ».

Sacerdos dicat: « Pax vobis », et super fractionem panis ita oret: « Atque item precemur Deum Patrem domini nostri Iesu Christi et precemur bonitatem eius et rogemus bonitatem eius, ut, quemadmodum dignos nos reddidit, qui in hoc loco sancto eius stemus et hoc rationale ministerium, quod ei placet perficiamus, ita item dignos nos reddat, qui, quin in iudicium incidamus, ex vivificantibus mysteriis accipiamus corpore sacro et sanguine honorabili Christi sui. Ipse est omnipotens, dominus Deus noster ».

Diaconus dicat: « Orate ».

Sacerdos dicat: « Deus, domine omnipotens, Pater domini nostri et salvatoris nostri Iesu Christi, qui dedit nobis altare, de quo eis manducare non licet, qui tabernaculo ministrant, praesta secundum magnitudinem tui erga genus

تفضل بعظم محبتك للبشر ان تجعلنا مستحقين بغير لوم ان ننال من هذه
السرير المحيية الجسد المقدس والدم الكريم الذى لمسيحك ولا توقفنا في
الحكم لاجل خطايانا لكن باركتنا وطهرتنا في كل شى انعم لنا يارب
بروحك القدوس لكي نجسر بدالة من غير خوف ان نصرخ اليك الاب
القدوس الذى في السموات ونقول ٥

يقول الشعب ابونا الذى في السموات

يقول الكاهن نعم يا رب نطلب الى لجة محبتك للبشر الكثيرة
لاتدخلنا التجارب لكن نجنا من الشرير بالمسيح يسوع ربنا لان لك القوة
والملكوت والمجد الان وكل اوان والى ابد الابد امين ٥

يقول الشعب امين 10

يقول الشماس اخضعوا لله بمخافة

يقول الكاهن قد كملت نعمة احسان ابنك الوحيد ربنا يسوع المسيح
واعترفنا بالامه وبشرنا بموته وامنا بقيامته وكل السر ٥ نشكرك ايها الرب
الله ضابط الكل لانه عظمت رحمتك علينا لانك اعددت لنا التى تشهى
الملايكة ان تنظرها نطلب اليك يا محب البشر لكي تطهرنا كلنا وتشاركنا
معك من جهة تناولنا من سرايرك الطاهرة ونكون (36 v°) مملوون من
روحك القدوس وثابتين بالحق بالايمان المحي ومنتلى من شوق المحبة الحقيقية
لننطق بمجديك كل حين مع يسوع المسيح ابنك الجيب وروحك القدوس
الى ابد الابد امين ٥

يقول الشعب امين 20

humanum amoris, ut absque reprobatione dignos nos reddas, qui haec vivificantia mysteria participemus, corpus sacrum et sanguinem honorabilem Christi tui, et ne feceris, ut incidamus in condemnationem propter peccata nostra, sed benedicas nobis et munda nos in omnibus. Largire nobis, domine, per Spiritum tuum sanctum, ut cum familiaritate sine timore audeamus ad te, Patrem sanctum, qui es in coelis, clamare et dicere »:

Populus dicat: « Pater noster qui es in coelis ».

10 *Sacerdos dicat: « Utique, domine, precamur thesaurum tui erga genus humanum amoris: Ne nos induxeris in tentationes, sed libera nos a malo per Christum Iesum, dominum nostrum, quoniam tua est virtus et regnum et gloria nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen ».*

15 *Populus dicat: « Amen ».*

Diaconus dicat: « Humiliamini Deo cum timore ».

Sacerdos dicat: « Peracta est gratia beneficii Filii tui unici, domini nostri Iesu Christi et passionem eius confessi sumus et mortem eius annuntiavimus et in resurrectionem eius credidimus et peractum est mysterium. — Gratias agimus tibi, domine, Deus omnipotens, quod misericordiam tuam super nos magnificasti. Quoniam nobis praeparasti, quae angeli videre desiderant. Precamur te, amator generis humani, ut nos omnes munda et nos tecum consocias per participationem purorum mysteriorum tuorum et repleti simus Spiritu tuo sancto et firmi in veritate per fidem vivificantem et ardore veri amoris repleamur, ut omni tempore gloriam tuam loquamur una cum (gloria) Iesu Christi Filii tui dilecti et Spiritus tui sancti in saecula saeculorum. Amen ».

Populus dicat « Amen ».

يقول الشعب بخوف انصتوا .

يقول الكاهن القدس للقدسين . يقول الشعب واحد هو الاب
القدوس . واحد الابن القدوس واحد الروح القدس . امين . يقول
الكاهن الرب معكم . يقول الشعب ومع روحك . وليقل الكل امين .
5 وليرتلوا المرتلون بالجملة بقطع من المزامير وهكذي فليتناول الاسقف
اولا ثم الاتون بعده كالترتيب في اصحاب الاكليرس وايضا ليدخل
الشعب كالترتيب اولاً الذين استناروا جديداً وبعدهم الذين لهم النعمة
ثم الشيوخ ثم الذين بعدهم والاطفال وهكذي فليعمل بالنسا كالترتيب
فاذا نال واحد واحد من خبز الشكر ليشهد له الكاهن ان هذا هو
10 جسد المسيح وليقل هو امين ١٠

وايضا اذا اخذ السرير في يده ليصلي هكذي بصمت وسر قايلا
صلاة على السرير اذا اخذتها على يدك ايها الرب الله ضابط الكل
اعطني ان اكون مستحقا ان اتناول (37 r°) من هذا الجسد المحي حياة
من غير وقوع في دين وانعم على من جهته ان اصنع ثمرة مقبولة قدامك
15 لاني اعترفت لك وارضيك لاجي بك واعمل بوصاياك المقدسة بقلبي كله
وبدالة ادعوك كل حين ابي واجد نعمة امامك ليوجد اسمك المقدس
ويتقدس بي ولتات على ملكوتك لانك انت وحدك قادر على كل شي
ولك يجب المجد والاكرام والعزة وابنك الوحيد ربنا يسوع المسيح
والروح القدس المحي الان وكل اوان والى ابد الابد امين ١٠
20 وبعد هذه الصلاة فلينال بخوف وشكر واذا تناول من الكاس

Diaconus dicat: « Cum timore tacete ».

Sacerdos dicat: « Sancta sanctis ». *Populus dicat:* « Unus est Pater sanctus, unus Filius sanctus, unus Spiritus sanctus ». *Sacerdos dicat:* « Dominus vobiscum ». *Populus dicat:* « Et cum spiritu tuo ». *Et omnes dicant:* « Amen ».

Et cuncti psaltae portionem ex psalmis cantent, et ita primus episcopus communicet, tum ei, qui post ipsum veniunt, secundum ordinem clericorum; et item populus secundum ordinem introëat, primi ei, qui nuper illuminati sunt, et post eos ei, quibus charisma est, tum senes, tum ei, qui post eos veniunt, et infantes et item cum mulieribus ita agatur secundum ordinem. Atque unicuique, cum panem gratiarum actionis participat, sacerdos testimonium perhibeat id esse corpus Christi et ipse dicat: « Amen ».

15 Et item, cum mysteria in manum suam acceperit, tacite et secreto ita oret dicens: — *Oratio super mysteria, cum ea super manus tuas acceperis* — « Domine, Deus omnipotens, da mihi ut dignus sim, qui, quin in iudicium incidam, hoc corpus vitam vivificans communicem, et per
20 illud mihi largire, ut fructus acceptabiles coram te faciam, quoniam te confiteor. Et placeam tibi, ut in te vivam et statuta tua sacra toto corde meo exsequar et cum familiaritate te omni tempore patrem meum vocem, gratiamque ante te inveniam, ut nomen sacrum tuum per me glorifi-
25 cetur et sanctificetur et regnum tuum super me veniat, quoniam tu solus cuiusvis rei potens es et gloria et honor et potestas tibi debetur cum Filio tuo unico, domino nostro Iesu Christo et Spiritu Sancto vivificante nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen ».

30 Et post hanc orationem cum timore et gratiarum actione participet atque, cum calicem communicat, diaconus dicat

فليقل الشماس ويشهد ايضا ان هذا هو دم المسيح وليقل هو ايضا امين ٥
 فاذا تناولوا كلهم فليدع الشماس بالصلاة وليصل الكاهن بالشكر
 قايلا صلاة بعد الاخذ امتلينا من كل فرح روحاني لما تناولنا من صلاحك
 المعطى الحياة الذي اعطيته لنا قوة عدم الموت وعدم الفساد بصلاحك
 الكثير ايها الرب الهنا والمحسن الينا واستضيينا بشبه الالهوتك المبارك
 وعملنا ان نبتاع² الحياة عندك لاجل هذا يا سيدنا نسال¹ ونطلب لصلاحك
 ان تحفظ شعاع النور الذي لعدم الموت الدائم فينا وتجعلنا (37 v°) مستحقين
 كل حين ان نسجد لك بالروح والحق لكي بهذا تقتني لنا الاعين العقلية
 التي لانفسنا محروسة وغير مختلطة لننظر دائما الى جمال ملكوتك المحيبي
 وعظمة بها مجد طهرتك وباصوات لا تصمت التي للبركات الغير منحلة والشكر
 الكثير لنشترك في تسبيح القوات العقلية التي في السموات قايلا المجد
 لله في العلا وعلى الارض السلام وفي الناس المسرة لان لك انت بالحقيقة
 المجد والاكرام والشكر يجب لك وابنك الوحيد وروحك القدوس
 الان وكل اوان والى ابد الابد امين ٥

١٥ يقول الشعب امين ٥

صلاة خضوع بعد الاخذ ايها الرب ضابط الكل اله³ الحق الذي
 لا شبه له الكاين في كل مكان وكاين عند كل احد ولا يدرك بشي الذي

¹ Hdschr. ينبوع . Meine Verbesserung beansprucht nur den Wert einer beiläufigen Vermutung.

² Hdschr. نسل

³ Hdschr. الاله

et item testimonium perhibeat, eum esse sanguinem Christi. Et item ipse dicat: « Amen ».

Atque cum omnes communicaverint, diaconus ad orationem invitet et sacerdos oret cum gratiarum actione dicens:
⁵ — *Oratio post sumptionem.* — « Repleti sumus omni gaudio spirituali, siquidem bonitatem tuam vitam dantem communicavimus, quam nobis dedisti in virtutem immortalitatis et incorruptibilitatis secundum multam bonitatem tuam, domine, Deus noster et benefaciens nobis, et illuminati sumus
¹⁰ figura deitatis tuae benedicta et operam navavimus, ut vitam apud te emeremus. Propterea, domine noster, rogamus et precamur bonitatem tuam, ut custodias in nobis corruscationem luminis perpetuae immortalitatis et omni tempore dignos nos reddas, qui te in spiritu et veritate
¹⁵ adoremus, ut per hoc oculos rationales animarum nostrarum conserves nobis custoditos et inordinationis expertes, ut pulchritudinem regni tui admirabilem et amoenitatem gloriae puritatis tuae perpetuo adspiciamus et vocibus non obmutescentibus indesinentium benedictionum multaeque gratiarum
²⁰ actionis collaudationibus virtutum rationalium, quae in coelis sunt, consociemur dicentes: „Gloria Deo in excelsis et super terram pax et inter homines beneplacitum,“ quoniam revera gloria et honor et gratiarum actio tibi debetur et Filio tuo unico et Spiritui tuo sancto nunc et semper et in
²⁵ saecula saeculorum. Amen ».

Populus dicat: « Amen ».

— *Oratio humiliationis post sumptionem:* — « Domine omnipotens, Deus verus, cui non est similis (quisquam), qui ubique est et penes unumquemque, quem nihil (aequum)
³⁰ adtingit, qui collaudatione non senescit neque saeculis deficit, qui nulli rei, quae extitit, subditus est neque ulla divisione dividitur, natura immutabilis et substantia invisibilis, qui est in luce inaccessibili et (tantum) per typum apparet, qui (bene) vult omni naturae rationali, eis, qui

لا يعتق من جهة تسيح ولا ينتهى من جهة الدهور الذى ليس هو تحت
 ما هو كايين ولا ينفصل انفصالا الغير متغير في طبيعته الغير منظور بجوهره
 الكاين في النور الذى لا يقترب اليه ويظهر بالمثل الذى اراد لكل
 طبيعة ناطقة للذين يطلبونه بقريحتهم المستقيمة اله اسرايل الحقيقى الذى هم
 5 نحن شعبك المومنون (38 r°) بابنك الوحيد يسوع المسيح ربنا نطلب
 ونسال عظمة صلاحك يا محب البشر اسمعنا اذ صرخنا اليك نحن عبيدك
 الغير معونين¹ وبارك شعبك هذا الذى اخى راسه بشكر واعطهم معنا
 سوال قلوبنا الصالحة اللايق بالانفس المودى الى مجد اسمك القدوس
 ولا يكن احد منا غير مستحق لنعمتك ومطروحا من ملكوتك لكن طهرنا
 10 كلنا احرسنا ظلل علينا بظلال اجنحتك اعضدنا في كل شى صالح نجنا من
 كل افعال المضاد حصن انفسنا باهتمامك مدخلنا ومخرجنا زينها
 بكل² καταστασις سلامى يسوع المسيح ربنا هذا الذى من قبله
 المجد والاكرام يجب لك معه والروح القدس قبل كل دهور والان
 والى ابد الابدين امين ☩

وهكذا فليتركوا بسلام.

15

بد المعمودية صلاة على الموعوظين ☩

الله الذى خلق السموات بفهم وثبت الارض على المياه الذى اخرج
 اسرايل ذلك الزحان من العبودية الصعبة اذ جوزتهم في البحر الاحمر

¹ Hdschr. معوزين . Auch an معورين (« pravitatis expertes ») liesse sich allenfalls denken.

² Im Texte der Hdschr. eine kleine Lücke ; καταστασις am Rande nachgetragen.

recta intentione eum quaerunt, Deus veri Israël, qui nos
 sumus populus tuus, credentes in Filium tuum unicum Ie-
 sum Christum, dominum nostrum, precamur et rogamus
 magnitudinem bonitatis tuae, amator generis humani; exaudi
 5 nos, cum ad te clamemus nos servi tui auxilio destituti (?), et
 populo tuo huic benedic, qui capita sua cum gratiarum actione
 inclinat, et da eis nobiscum, quae corda nostra precantur,
 bona, convenientia animabus nostris, conducentia ad gloriam
 nominis tui sancti, et ne sit quisquam nostrum gratia tua
 10 indignus aut a regno tuo reiectus, sed munda nos omnes,
 custodi nos, obumbra nobis umbra alarum tuarum, in omni
 re bona nobis assiste, libera nos ab omnibus operationibus
 adversarii, confirma animas nostras in sollicito ministerio
 tuo; introitum nostrum et exitum nostrum in omni *κατα-*
 15 *στάσει* incolumi exorna per Iesum Christum, dominum no-
 strum, illum, per quem gloria et honor et adoratio tibi de-
 betur cum ipso et Spiritu Sancto ante omnia saecula et nunc
 et in saecula saeculorum. Amen ».

Atque ita in pace dimittantur.

20

II. Die Taufiturgie.

Initium baptismi. Oratio super catechumenos: « Deus,
 qui cum intelligentia coelos creavit et terram super aquas
 firmavit, qui illo tempore Israëlitas ex aspera servitute
 eduxisti, cum eos mare rubrum traiceres, illos, qui eos op-
 25 presserant, in aquis submergeres, qui errantes ad se redu-
 cit, et eis, qui in tenebris sunt, lumen das et mortuos vi-

والذين ضيقوا عليهم غرقتهم في المياه الذي رد اليه الضالين واعطيت
النور الذين في الظلام واحييت الموتى والمسكونة كلها صيرتها حرة من
عبودية الشيطان بحى وحيدك الابن ربنا والاهنا ومخلصنا يسوع المسيح
اسمعنا ايها الرب اذ نسالك وهذه الانفس الساجدة قدامك (38 v°) انعم
عليها بفهم وامانة بغير ذى قلين حكمة ومعرفة حقيقية وسعادة وكمال
ورجا ثابت ومحبة غير مردودة ليكونوا محسوبين مع شعبك وميراثك
وليسجدوا ويمجدوك وابنك الوحيد والروح القدس الى ابد الابد امين ٥
هم فليقولوا امين وبعد هذا ياخذ زيتا ويصلى عليه هكذا

السيد الرب الله ضابط الكل اب ربنا والهنا ومخلصنا يسوع المسيح
نسال ونطلب لصلاحك يا محب البشر ارسل قوتك المقدسة على هذا
الزيت وليكن زيتا يطرد كل اعمال المضاد ويهدم كل شر وكل ظلم
ليجد كل الذين يندهنون به خلاصا وحيوة وتقديسا ويرجعوا اليك
بامان لانك انت غنى بالرحمة وتقدم على كل شى وانت صالح في كل زمان
انت هو الله الاب وابنك الحبيب والروح القدس من الان والى ابد
الابد امين 15

ليحيبوا مع الشعب امين ٥

وايضا بالزيت فليرشم جباههم . واعينهم . واذا انهم . وقلوبهم . وايديهم
قايلا . هكذا على واحد واحد منهم ٥ زيت طارد لكل اعمال المضاد
وغارس للذين يدهنون به في الكنيسة المقدسة الجامعة ٥

بعد هذا فليصلى عليهم هكذا قايلا الرب الله ضابط الكل الذى
خلق السما والارض وكل شى فيها الذى كل شى خايف ومرتعده قدام

vificas et omnem (orbem) habitabilem liberum effecisti a servitute satanae per vitam unici sui Filii, domini nostri et Dei nostri et salvatoris nostri Iesu Christi, exaudi nos, domine, cum te rogemus, et animabus istis coram te adorantibus largire intelligentiam et fidem totius cordis, sapientiam et scientiam veram et beatitudinem et perfectionem et spem firmam et amorem non reprobatum, ut cum populo tuo et grege tuo (simul) numerentur et adorent laudentque te et Filium tuum unicum et Spiritum Sanctum in saecula saeculorum. Amen ».

Atque ipsi dicant: « Amen ». Et postea oleum accipiat et super illud ita oret:

« Domine, dominus Deus omnipotens, Pater domini nostri et Dei nostri et salvatoris nostri Iesu Christi, rogamus et precamur bonitatem tuam, amator generis humani: mitte super hoc oleum sacram virtutem tuam, et sit oleum, quod omnes operationes adversarii effuget et omne malum et omnem iniustitiam destruat, ut quicumque eo illiti erunt, salutem et vitam et sanctificationem accipiant et ad te cum fide revertantur, quoniam tu misericordia dives es et omnia potes et tu semper bonus es, tu scilicet Deus Pater et Filius tuus dilectus et Spiritus Sanctus abhinc et in saecula saeculorum. Amen ».

Et cum populo respondeant: « Amen ».

Et item oleo frontes eorum et oculos eorum et aures eorum et corda eorum et manus eorum signet dicens super unumquemque eorum ita: « Oleum effugans omnes operationes adversarii et plantans illos, qui eo illinuntur, in sacra universali ecclesia ».

Et postea super eos ita oret dicens: « Domine Deus omnipotens, qui coelum et terram et omnia (,quae) in eis

وجه قوتك (39 r°) الذى من جهة انتظار عينك الناظرة لكل شى تدوب
الجبال وتنفجر الاعماق وتيبس البحور والحيات العظام والتنانين انسحقوا
والسباع والذواب فنيوا نسال ونطلب اليك يا محب البشر عن عبيدك
هولا الذين مسحوا بهذا الدهن المقدس باسمك اطرح عنهم كل اعمال
الضلالة كل كفر كل عبادة وثن كل سحر كل تجديف كل سلاح⁵
شيطاني وتقدم اعددهم بنعمة روحك القدوس ليصنعوا بك ثمارا مقدسة
الذى هو الايمان والحكمة والمعرفة والصلاح والصبر والقلب الواحد
والسلامة والطهارة وكل ما يرصيك قدامك نعم ايها الرب الله اب¹ الهنا
وشفيغنا معهم معا احفظ نفوسهم واجسامهم وارواحهم بغير لوم ومن
كل شر لانك انت وحدك القادر في كل شى وكل تجيد يجب لك وابنك¹⁰
الوحيد وروحك القدوس الى ابد الابدن امين ☩

وهم فليقولوا امين ☩

وبعد هذا فليجحدوا فان كان واحد سنه كاملا فيقل عن ذاته وحده
وان كان صغيرا فيقل عنه الذى احضره وهم ناظرون الى الغرب وايديهم
اليمنى مرتفعة الى فوق ويقولوا . اجحدك ايها الشيطان وكل ملايكتك .¹⁵
وايضا فلينتقوا الى (39 v°) الشرق وايديهم الاثنين مرتفعة وليعترفوا
هكذى قايلا . اعترف لك ايها الله الاب ضابط الكل وابنك الوحيد
يسوع المسيح وروحك القدس ☩ امين امين امين ☩

¹ ab fehlt in der Hdschr., muss aber wegen شفيغنا ergänzt werden, das nur auf die Person des Sohnes gehen kann. Vielleicht ist die Lücke übrigens etwas grösser und auch noch ربنا يسوع المسيح («domini nostri Iesu Christi») ausgefallen.

(sunt,) creavit, cuius ante vultum virtutis tuae omnia timore afficiuntur et contremiscunt, cuius oculi tui omnia videntis obtutu montes liquefiunt et abyssi fluunt et maria exsiccantur et animalia magna et cete conteruntur et beluae et lupi evanescent, rogamus et precamur te, amator generis humani, pro his servis tuis, qui hoc sacro unguento in nomine tuo uncti sunt. Effuga ab eis omnia opera erroris, omnem incredulitatem, omnem cultum idolorum, omnem magiam, omnem blasphemiam, omnia arma satanica et praepara eos gratia Spiritus tui sancti, ut per te fructus sacros ferant, qui sunt fides et sapientia et scientia et bonitas et patientia et unanimitas et integritas et puritas et omnia, quae tibi placent coram te. Utique Domine Deus Pater (?) Dei et mediatoris nostri, cum eis simul animas eorum et corpora eorum et spiritus eorum absque reprehensione et ab omni malo custodi, quoniam tu solus omnia potes et omnis glorificatio tibi debetur et Filio tuo unico et Spiritui tuo sancto in saecula saeculorum. Amen ».

Atque ipsi dicant: « Amen ».

20 Atque postea renuntient ac, si quis annis adultus fuerit, solus pro semetipso dicat et si minor (natu) fuerit, qui eum praesentaverit, pro eo dicat, cum versus occidentem prospiciant et manus suas dexteris sursum elevent, et dicant: « Renuntio tibi, satana, et omnibus angelis tuis ».

25 Atque item elevatis ambabus manibus suis versus orientem se convertant et ita confiteantur dicentes: « Confiteor te, Deus, Pater omnipotens, et Filium tuum unicum Iesum Christum et Spiritum tuum sanctum. Amen. Amen. Amen ».

وبعد هذا الاعتراف هكذا فيقل الكاهن صلاة على ذاته هكذا وهو واقف على الفسقية التي فيها الماء والزيت الذي للتعديد قايلا هكذا الرحوم والمترااف الله فاحص القلوب والكلاب وعالم الخفيات والظاهرات لا تصرف وجهك عنى لاجل خطاياى واثامى ولا تهزوبى لاجل سياتى⁵ لكن طهرنى من خفياتى ومن التى ليس لى . اشفق على عبدك غافر الخطايا الذى لا يحسب الظلم لاجل المشورات التى لمحبتك للبشر اسال واطلب لصلاحك ان تغسل وساخ نفسى وجسدى ولتطهرنى جميعى بكمال بقوتك التى لا تنتظر لكىما ابشر اقواما اخرين بالحرية وانا مثل عبد الخطية لا صير مجربا الا¹ ايها الله عادم الخطية وحده الصالح الكثريرة رحمته لم ترجع بالذى اتضع خازيا لكن صيرتنى غافرا ارسل نعمتك من العلو وطهرنى¹⁰ قوينى لاكمل هذا الخدمة التى لهذا السر العظيم الذى لا ينطق به والذين يعمدون باسمك القدوس ليستحقوا استحقاق البنوة ليكونوا اخوة لمسيحك (40 1°) وهيكلا لروحك القدوس وبنيتهم على الصخرة الثابتة الغير متحركة ليكملوا ما يرضيك كل حين بنعمة ورافة ومحبة البشر التى¹⁵ لوحيدك الذى من قبله المجد والاكرام والسلطان لك معه والروح القدس الى ابد الابد امين

وبعد هذا فيصلى صلوات الشفاعات التى اعطيتها لهم ليقولوها قبل القداس وايضا فيصلى على الفسقية قايلا هكذا الرب الله ضابط الكل اله ابائنا الذى خلق² السما والارض وكل زينتهما . الذى خلص

¹ Hdschr. لا

² fehlt in der Hdschr. خلق

Et post hanc confessionem sacerdos ita pro semetipso orationem dicat stans iuxta piscinam, in qua aqua et oleum baptismi (sunt), (et) dicens ita: « Misericors et clemens Deus, scrutans corda et renes et sciens occulta et
5 *aperta, ne vultum tuum propter peccata mea et scelera mea a me averteris neve propter nequitias meas me ludibrio habueris, sed ab occultis meis et eis, quae mihi desunt (?), munda me. Condole super servum tuum condonans peccata, qui iniustitiam non computas. Propter consilia tui erga genus*
10 *humanum amoris rogo et precor bonitatem tuam, ut immunditias animae meae et corporis mei abluas et per invisibilem virtutem tuam me totum perfecte mundes, ut aliis hominibus convenienter (evangelium) annuntiem, quamvis sim quasi servus peccati, ut tentator fierem, nisi, domine, Deus, so-*
15 *lus expers peccati, bonus (et) multa misericordia, cum eo, qui humilem se submisit, (in iudicium) non redires, sed me condonantem efficeres. Mitte de excelso gratiam tuam et munda me. Robora me, ut hoc ministerium magni huius mysterii ineffabilis perficiam. Et, qui in sancto nomine*
20 *tuo baptizati erunt, dignitate filiorum digni fiant, ut Christo tuo fratres sint et Spiritui tuo sancto templum, et aedifices eos supra firmam petram immovibilem. Ne destrueris eos, sed ab incitationibus satanicis eos custodi, ut, quod tibi placuerit, omni tempore perficiant per gratiam et*
25 *clementiam et amorem erga genus humanum Unici tui, per quem gloria et honor et imperium tibi est cum ipso et Spiritu Sancto in saecula saeculorum. Amen ».*

Et postea orationes intercessionum orent, quas eis dedi, ut ante sacramentum eas dicant, et item super piscinam
30 *oret ita dicens: « Domine, Deus omnipotens, Deus patrum nostrorum, qui coelum et terram et omnem ornatum eorum creavit, qui illos, qui in arca erant, propter Noë innocentem ab aqua diluvii salvavit cuius praeceptis aquae maris*

الذين في السفينة من ما الطوفان من جهة نوح البار . الذى من قبل
او امره افترقت مياه البحر الاحمر ووقفت من هذه الناحية ومن هذه
مثل سور حتى عبرت باسرائيل من جهة عبدك موسى . الذى جعل شعبك
جايزا للاردن بارجلهم مثل من هو على اليبس وادخلتهم الى ارض
الوعد من قبل يشوع الشافى . الذى طهر القربان من جهة الدموع بقوة
النار الذى ارسلته من السما بصلاة ايلياس التسييتى نسال ونطلب اليك يا
محب البشر . يارب القوات اله المجد الجالس على العرش الشاروبيمى
والناظر الى الاعماق انظر الى خليفة يدك (40 v°) وعلى هذه المياه وعلى
هذه الدهن وارسل عليها نعمة روحك القدوس لكي تكون مستعدة ان
تقبل اليها مواهبك هذه باستقامة لتكن¹ فيها قوة تحتم قوة تنقى كل
خطية وكل اثم قوة طاردة لكل اعمال المضادد قوة معطية الحياة لكن
يغطس فيها باسمك المملو مجدا وابنك الوحيد يسوع المسيح ربنا وروحك
القدوس نعم يارب اسمع سوالنا وشفاعة شعبك كله عن هذه الانفس
التي رجعت اليك بكل قلوبهم اجعلهم ايضا مستحقين لاستحقاق البنوة
من جهة المجد والروح كرسم الميلاد دفعة اخرى ارعهم وارفعهم الى الابد
كاملين بالايمان والحق والمحبة مجدا وكرامة وقربانا لاسم مسيحك هذا
الذى دعى علينا خلاصا لنا الى ابد الابد ين امين ☩

وبعد هذا فيكونوا عراة وناظرين الى المشارق اعنى الذكور الذين
يعتمدون فاما الاناث فليعريهم الشماسات النساء داخل حجاب ويلقوا

¹ Hdscr. ليكن

rubri divisae sunt et ab hac parte et ab illa instar muri steterunt, donec propter Moysen servum tuum Israëlitas traiecisti, qui fecit, ut populus tuus Iordanem transiret pedibus velut eius, qui in sicco est, et in terram promissionis
5 eos introduxisti per Iosua sanantem, qui propter lacrimas per virtutem ignis, quem oratione Eliae Thesbitae de coelo misisti, sacrificium mundavit, rogo et precor te, amator generis humani. Virtutum domine, Deus gloriae, sedens super thronos cherubicos et respiciens profunda, respice ad
10 hanc creaturam manuum tuarum et super has aquas et super hoc unguentum et mitte super ea gratiam Spiritus tui sancti, ut parata sint ad haec tua dona recte in se suscipienda, ut sit in eis virtus, quae obsignet, virtus, quae ab omni peccato et ab omni scelere mundet, virtus effugans
15 omnia opera adversarii, virtus dans vitam omnibus, qui eis erunt immersi in nomine tuo gloria pleno et Filii tui unici Iesu Christi, domini nostri, et Spiritus tui sancti. Utique, domine, exaudi rogationes nostras et intercessionem omnis populi tui pro animabus istis, quae totis cordibus suis ad
20 te redierunt. Item eos dignitate filiorum dignos redde propter gloriam et spiritum (?) secundum signum regenerationis. Pasce eos et exalta eos in saeculum perfectos in fide et veritate et amore ad gloriam et honorem et sacrificium nomini Christi tui, quod super nos invocatum est nobis ad
25 salutem in saecula saeculorum. Amen ».

Atque postea (vestimentis) exuantur et ad orientem prospiciant, nimirum mares, qui baptizantur. Atque, quod ad feminas adinet, mulieres diaconissae eas intra velum (vestimentis) exuant et palliis obvolvunt. Et item unumquem-

باردية وايضا فليعمد¹ واحدا واحدا منهم ثلاثة دفعات قايلا . اعمدك باسم
الاب والابن والروح القدس الثالث المساوي ✠
وايضا فليقل الذي اعتمد امين ✠

والذي يعتمد فليعط ثياب كتان لتكون حافظة ومعينة له ✠ ✠ ✠
5 (41 r°) وبعد هذا فليصلي عليهم قايلا محب البشر الصالح اب الرافات
واله كل عزا الذي جعل عبيده استحقوا الميلاد الثاني واعطيتهم حلة عدم
الفساد تفضل ارسل عليهم روحك المعزى هذا الذي اعطاه ابنك الوحيد
لرسله الاطهار ليستطيعوا على غلب العالم وليصيروا مستحقين للحياة
الطوبانية الى ابد الابد امين ✠
10 وليقولوا امين ✠

وايضا فليخذ دهن مختار ويصلي عليه هكذا قايلا ايها الرب ضابط
الكل القادر وحده في كل شى تريده صانع العجايب التى لا عدد لها
رازق كل الصالحات ومعطى المواهب الكاملة نسال ونطلب لصلاحك
تفضل ارسل نعمة روحك القدوس على هذا الدهن ولتطهره ليكون
15 دهن فرح للخلاص دهن ثبات لقوتك دهن خلاص لختمك المقدس
لكل من يشترك فيه باسمك المقدس وابنك الوحيد يسوع المسيح ربنا
وروحك القدوس الى ابد الابد امين ✠
وليقولوا امين ✠

وايضا فليختم واحدا واحدا² منهم قايلا مسحة اربون ملكوت السموات
20 وليقل ذاك امين ✠

¹ Hdschr. فليعمد

² Hdschr. واحد واحد

que eorum ter baptizet dicens: « Baptizo te in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, aequalis trinitatis ».

Et item, qui baptizatus erit dicat: « Amen ».

Et, qui baptizatur, detur ei vestimentum linteum, ut
 5 ei custodiam et adiutorio sit(?). Atque postea super eos oret
 dicens: « Amator generis humani, bone, Pater miserationum
 et Deus omnis consolationis, qui fecit, ut servi ipsius
 regeneratione digni essent, et tunicam incorruptibilitatis eis
 10 dedisti, mittere dignare super eos Spiritum tuum consolantem
 illum, quem Filius tuus unicus apostolis suis puris
 15 dedit, ut saeculum superare valeant dignique fiant vita beata
 in saecula saeculorum. Amen ».

Et dicant: « Amen ».

Atque item unguentum electum accipiat et ita super
 15 illud oret dicens: « Domine omnipotens, qui solus omnia
 potes, quae vis, faciens mirabilia, quorum non est numerus,
 praestans omnia bona et dans dona perfecta, rogamus et
 precamur bonitatem tuam. Mittere dignare gratiam Spiritus
 tui sancti super hoc unguentum et munde illud, ut sit un-
 20 guentum laetitiae ad salutem, unguentum firmitatis ad virtutem
 tuam, unguentum salutis ad sigillum tuum sacrum
 omnibus, qui per illud initiati erunt in nomine tuo sacro
 et Filii tui unici Iesu Christi, domini nostri, et Spiritus tui
 sancti in saecula saeculorum. Amen ».

25 *Et dicant: « Amen ».*

Atque item unumquemque eorum obsignet dicens: « Chrisma
 arrhabonis regni coelorum ». *Et ille dicat: « Amen ».*
*Et oblinat aures eius dicens: « Chrisma initiationis ad vitam
 aeternam ». Et dicat « Amen ». Et oblinat manum*

ويدهن اذنيه قايلًا مسحًا شركة الحياة الابدية وليقل امين ١٠
ويدهن يده اليمين قايلًا مسحًا مقدسة للمسيح الهنا وختم لا يهدم مشورته
وليقل امين ١١ (41 v°) ويدهن قلبه قايلًا كمال موهبة الروح القدس
ودرع البر وليقل امين ١٢

٥ وليصلي عليهم صلاة هكذي قايلًا ايها الرب الهنا الذي ملا الرسل
القديسين بالروح القدس من جهة وحيدك الابن يسوع المسيح ربنا مثل
ما جعلت هذه الانفس تجدد غفران الخطايا بحميم الميلاد الثاني وختم
الخلاص من جهة هذا الدهن الذي لنعمتك وابطلت عنهم كل قوى
الضلالة والظلمة والكفر هكذي ايضًا اجعلهم مستحقين ان يمتلوا من
١٠ روحك القدوس من قبل محبتك للبشر الكثيرة وانعم لهم بقوته^١ ليخدموك
بطهارة كآرادتك كل ايامهم وليصنعوا اوامرك بالحق وليستحقوا ان
يدخلوا الى مساكنك الابدية ونور ملكوتك بنعمة وحيدك هذا الذي
من قبله المجد والسلطان لك معه والروح القدس الى ابد الابدين امين ١٣
ليقولوا امين وليعطوا من السرير المقدسة ويتركوا بسلام لانهم
١٥ صاروا في جملة شعب المومنين في كل شئ ١٤

^١ Hdschr. بقوة

eius dexteram dicens: « Chrisma sacrum Christi, Dei nostri, et sigillum, cuius consilium (?) non destruetur ». Et dicat: « Amen ». Et oblinat cor eius dicens: « Perfectio donationis Spiritus Sancti et lorica innocentiae ». Et dicat:
5 *« Amen ».*

Et orationem super eos ita oret dicens: « Domine, Deus noster, qui propter unicum tuum Filium Iesum Christum, dominum nostrum, sanctos apostolos Spiritu Sancto replevisti, quemadmodum fecisti, ut animae istae condonationem
10 *peccatorum invenirent per aquam calidam regenerationis et sigillum salutis propter hoc unguentum gratiae tuae et irritas in eis fecisti omnes virtutes erroris et iniustitiae et incredulitatis, ita item eos dignos redde, qui Spiritu tuo sancto repleantur per multum erga genus humanum amo-*
15 *rem tuum, et per virtutem illius largire eis, ut omnibus diebus suis tibi pure ministrent secundum voluntatem tuam et praecepta tua vere exsequantur dignique fiant, qui in aeternas habitationes tuas et lucem regni tui introeant per gratiam Unici tui, illius, per quem gloria et imperium tibi*
20 *est cum ipso et Spiritu Sancto in saecula saeculorum. Amen ».*

Et dicant: « Amen ». Et sacra mysteria eis dentur et in pace dimittantur, quoniam circa omnia in congregationem populi fidelium recepti sunt.

